

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a doua órá 6 cr., a treia órá 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaşiú.

Anul III.

Blaşiú 12 Augustú 1893.

Numóruľ 32.

Dreptate unгурéscă.

Conflictulú, ce de mai mulţi ani a duratú între guvernulú unгурescú şi între statulú bisericei catolice din Transilvania cu privire la gimnasiile acelei biserice, în anulú acesta s'a aplanatú.

Guvernulú avéndú de a face cu Magiari, s'a arétatú mai binevoitorú, decâtú faţă cu Români, cari înzadarú îşi reclamă drepturile asupra gimnasiilor proprii, căci dreptatea, ce se aplică în ţara nóstră, nu este conformă legilorú esistente, nici naturei lucrurilorú, ci este dreptate unгурéscă: la unii *numă*, la alţii *ciumă*.

Guvernulú a recunoscutú statulú catolicú dreptulú de a dispune liberú în ceea ce privesce sistemizarea posturilorú de profesori, denumirea, întărirea, plătierea şi pensionarea profesorilorú, lăsândú statulú catolicú chiarú şi dreptulú de a hotári, dacă cutare profesorú mai póte avé şi altă ocupaţiune laterală pe lângă oficiulú de profesorú.

La noi însă guvernulú totú mai multú îşi arógă dreptú de ingerinţă în astfelú de afaceri. Voesce să-şi reserve şi-şi dreptulú de a recunosce pe directorii puşi de susţinătorii gimnasiilorú, şi de a hotári asupra incompatibilităţii oficiilorú purtate de unú profesorú, şi dacă nu-í place de vre-unú profesorú, îi pune numele de „agitatorú“ şi nu se odihnesce, până ce nu-lú face să ica lumea în capú isgonitú chiarú de superioritatea sa bisericéscă.

Statulú catolicú transilvanú, fiindú că este compusú din magiari, i-se lasă dreptulú de a-şi face elú însu-şi planulú de învăţămintú pentru gimnasiile sale. Noué însă, fiindú că suntemú Români, ni-se impune planulú de învăţămintú făcutú de ministeriú.

Statulú catolicú i-se recunosce dreptulú de a-şi compune după placú regulamentulú pentru şcolele sale. Noué însă ni-se octroiéază regulamentulú făcutú de ministeriú pentru gimnasiile statulú, deşi gimnasiile nóstre fiindú confesionale, nu potú avé acela-şi regulamentú cu gimnasiile fără de caracterú confesionalú.

Statulú catolicú i-se permite, să-şi trimită la esamenele de maturitate unú comisariú, care să presideze împreună cu directorulú supremú şi să-şi estindă puterea sa până acolo, câtú dacă nu subserie testimoniulú de maturitate, acestú documentú să nu se póta estrada. Noi însă trebuie să suferimú la esamenele de maturitate ca preşedinte numai pe directorulú supremú denumitú de guvernú, şi numai din graţie specială ni-se lasă dreptulú de a trimite unú comisariú, însă fără votú decisivú şi fără dreptú de dispunere.

Correspondinţa în afaceri mai momentóse între direcţiunile gimnasiilorú catolice şi între organele de instrucţiune ale guvernulú se face prin mijlocirea statulú catolicú. La noi însă directorii supremi corespundéză directú cu direcţiunile gimnasiale.

Statulú catolicú póte să determine limba de propunere în gimnasiile sale conformú legilorú ţerei din 1868. La noi însă se calcă în picioare aceste legi şi se ignoréză principiulú de dreptú, că cine susţine gimnasiulú, are totoda şi dreptulú să determine limba de propunere.

Dar nu numai atáta! Suntú patru ani de zile, de cândú în gimnasiulú greco-catolicú românú din Beiuşú s'a introdusú cu forţa şi viclenia limba de propunere magiară în contra dreptulú publicú alú bisericei nóstre de a avé institute numai cu caracterú românescú, în contra hotăririlorú sinodale ale diecesei Oradei mari, cari au prescrişú pentru acelú gimnasiú ca limbă de propunere numai limba românéscă, în contra literelorú fundamentale, în virtutea cărora acelú gimnasiú s'a întemeiatú pentru Români şi pentru înaintarea culturii românesci, şi în contra hotăririlorú preînalte ale Maiestăţii Sale, care a recunoscutú caracterulú românescú alu acelú institutú întemeiatú de unú Românú din averea sa proprie.

Grăniţerii dela Năséudú îşi facú unú fondú scolasticú câştigatu cu sângele lorú vèrsatú pentru tronú şi patrie. Prin literele fundamentale aprobate de Maiestatea Sa ei hotărăscú, ca limba de propunere în gimnasiulú din Năséudú şi celealalte şcole susţinute din acelú fondú, să fie numai cea românéscă. Cu tóte acestea guvernulú, care statulú catolicú îi permite a determina după placú limba de propunere în gim-

Feuilleton.

Maşină de rėcorire.

În lunile de vară, cândú potopulú de căldură străbate până şi în unghetele celea mai ascunse, ce bine prinde unú nuorú între pământú şi sóre, ce bine prinde o bóre rėcoritóre! Dar une ori trecú zile, şi nu mai vine nici unú nuorú, să se pună ca vélú pe sóre. Dile întregi aştepti înzadarú după o bóre rėcoritóre. Nuorii suutú duşi în alte părţi, pribegescú prin ţeri depărtate; bórea póte zace încătuşată în vre-o peşteră întunecósă, în cutare afundime ametitóre.

Te-ai duce tu la nuori, şi dice-le-ai, ruga-i-ai, ca să vină, dar în ce parte a lumii să te duci, cândú bine veđi, că orizontulú e pretutindení pe o formă, cândú nicăiri nu affi nici o urmă de nuori, ce ar fi trecutú pe acolo? Ai merge tu la bóre, i-ai ajuta, să sfarme zăvórele închisorii sale; dar cine să-ţi spună, în ce parte a lumii zace încătuşată? Une oria o veđi venindú dela răsăritú de sóre, altă dată dela méđă nópte şi éráşi alte ori din alte părţi.

Dar nu e lipsă să te duci. Americanii

să arátatú, că nuorii vinú, numai să scii, cum ai să-í chemi, şi că în chilie îţi potí face rėcorie chiarú şi la driculú verei în crucea amedei.

Nuorii suntú dela fire rásboinicé, alérgă, îndată ce audú detunete şi pocnituri. De vreí, să-ţi vină, nu ai decâtú să puscí cu tunuri, sau să tuni cu materii şi mai detunátóre cum e dinamita, şi vorú veni cu ridicata. În contra căldurei încă este lécu. Lécu bunú şi nici nu tare scumpú. De altfelú léculú bunú, chiarú scumpú să fie, totú nu e așa de scumpú ca léculú, ce nu ajutá sau chiarú îţi strică.

Mi-a scăpatú din gură cuvintulú *lécu*. Scăpatú să fie, numai să nu-mí facă neajunsuri. Nu aşi vre să leau pe sufletú atáta blástémú: blástémú de apotecari pentru multa infestare, blástémú de musteri, că în zădarú au făcutú calea obositóre după lécu în contra căldurei. Şi ca să nu-mí audú blástémuri, să ne înţelegemú îndată de acuma. Léculú în contra căldurei nu e altceva decâtú aerú rece rėcoritoriú. Vè mai îndoiţi, că léculú e bunú? Eú vè credú, că nu, ér voi în schimbú să-mí credeţi, că e modru, că suntú mijlóce de a-lú rėci chiarú şi în međú de

vară în crucea amedei. Pe ce cale? Cum? Vedé-vomú îndată căile şi cum-ulú.

Din anú în anú totú mai multá ghétá se aduná iérna spre păstrare. Se aduná pentru vară fiindú de lipsă la multe bóle şi fiindú bună ca mijlocú de rėcorire. Dar nu de acésta vreú să scriú, şi chiarú şi maşinile, cu ajutorulú cărora îţi potí face ghétá vara, încă numai în trecétá le amintescú. Aceste tóte suntú lucruri vechi, ér eú vreú să scriú de lucruri nóue, lucruri puse în pornire numai acuma de curéndú.

Se recere multá ghétá, să potí rėcori o chilie chiarú şi numai pe o ăi, şi câtí o potá face, să-şi rėcoréscă pe calea acésta casa întregă pe o vară întregă? Felulú de rėcorire, ce-lú am eú în vedere, e cu multú mai practicú şi nici nu cóstă atáta. Felulú acesta stă întru aceea, ca prin ţevi să duci în chilie aerú rece rėcoritoriú, sau încă şi mai bine, să conduci prin ţevi nisce materii, ce ajunse în chilie să-ţi facă rėcorie în ea.

S'ar páre, că lucrulú e fórté simplu şi uşorú. Unú foiú puternicú cu rėsuflátóre în fiesce care casá şi nimica mai multú, veđi fi gândindú mulţi póte. Dar lucrulú așa de uşorú şi chiarú așa de simplu totuşi nu e. De foiú e foiú, foiú largú în coşú, mai largú

filosofia politică; dela ilustrii călugări ai ordinului Basilittu, cari voiau să recâştige pământul pierdut prin vastele lor lucrări istorice, lingvistice și bisericesci etc."

Ne oprim aci, căci celelalte, ce se mai citază din opul dlu Densușan, nu se mai țin de lucru, și întrebăm pe cetitorii, care scie ceti cu pricepere, că ce am falsificat noi din cuvintele dlu Densușan?

Nimica, absolut nimic, nici în *cuvinte*, nici în *înțeles*.

Dar să punem lângă olaltă pasajele din „Unirea” și din cartea dlu Densușan, cari se referesc la același lucru.

„Unirea” afirmă fără nici un semn de citațiune următoarele:

La pagina 4 dize dl Densușan, că Mitropolitul Atanasiu prin unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiară a religiunii a voit să libereze pe Români.

Dlu Densușan în opul său dize *textual*: „Începând dela Archiereul Albei-Iulie, care voia să libereze pe Români prin unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiară a religiunii.”

Orî cine pôte vedé, că după ce „Unirea” n'a pus semnele citațiunii după cuvintele: „La pagina 4 dize însuși dl Densușan”, ea nu a citat *textual* cuvintele acestui domn, și prin urmare nu se pôte dize, că s'a falsificat *textual* sau *cuvintele* dlu Densușan. Dar de altă parte orî cine pôte vedé, că *înțelesul* cuvintelor din pasajul „Unirea” este identic cu *înțelesul* cuvintelor din cartea dlu Densușan, ér *cuvintele*, pe cari se pune pondu în „Unirea”, sunt chiară *identice* cu *cuvintele* din cartea dlu Densușan, și prin urmare nu se pôte dize nici aceea, că *cuvintele* dlu Densușan ar fi fost falsificate în *înțeles*.

Este însă vorba, că ce a înțeles dl Densușan prin *cuvintele*: „prin unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiară a religiunii.”

Noi am fost și suntem de părere, că dl Densușan a voit să dize, că Ata-

nasiu s'a unit cu biserica Romei, a schimbată chiară religiunea, numai ca să-și ajungă scopul, care-lu voia, adică *liberarea Românilor*, sau cu alte cuvinte Atanasiu a folosit în faptă „unirea cu biserica Romei, schimbarea chiară a religiunii” de mijloc pentru ajungerea scopului său, care era liberarea Românilor.

Este faptă incontestabilă, că Atanasiu a unit pe Români cu biserica Romei. Dar dacă Atanasiu a folosit acest mijloc pentru liberarea Românilor, atunci dl Densușan, punându „schimbarea chiară a religiunii” lângă faptul complinit al unirii cu Roma, nu a putut indigita prin „schimbarea chiară a religiunii” decât modulul, în care s'a făcut unirea, că adică aceea s'a făcut schimbându-se chiară religiunea.

Însuși cuvintul „chiară”, pus în contextul dlu Densușan, nu denotă altceva decât, că până acolo a mers zelul lui Atanasiu pentru eliberarea Românilor, încât nu s'a mulțămît cu „unirea”, ci a exagerat această unire până la schimbarea religiunii.

Mai evidentu ese la ivelă înțelesul cuvintelor dlu Densușan, dacă comparăm pasajul din cartea dlu Densușan referitor la Atanasiu cu pasajele referitoare la Clain și la călugării basiliți, cari tôte vorbesc despre mijloce diverse folosite spre ajungerea unuia și aceluiași scopu, liberarea Românilor. Este adică cunoscutu din istorie, că Clain în faptă s'a folosit de „*principiile dreptului istoric*” și de „*filosofia politică*” spre a-și realiza voința sa de a răsturna „*sistemul politic al Transilvaniei*”. Asemenea și astăzi există „*vastele lucrări istorice, lingvistice și bisericesci*”, cu cari călugării voiau să „*recâştige pământul pierdut*”. De aceea după analogie dela sine urmază, că și Atanasiu în faptă s'a folosit de unirea cu biserica Romei, de „schimbarea chiară a religiunii” pentru a libera pe Români. Altcum ce voință ar fi fost aceea a lui Atanasiu, dacă el nu ar fi folosit nici un mijloc pentru realizarea ei? Și de unde ar fi cunoscutu dl Densușan voința internă a lui Atanasiu de a libera pe Români, dacă ea nu s'ar fi manifestat în afară prin „unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiară a religiunii”?

Este deci evidentu, că după legile hermeneuticele cuvintele dlu Densușan nu pot să aibă alt înțelesu, decât acela, că Atanasiu „a schimbată religiunea Românilor” spre a-i pute elibera.

Cându însă „Unirea” a pus între semnele citațiunii *cuvintele*: „Atanasiu a schimbată religiunea Românilor”, nu a voit să dize, precum își închipuesce „Gazeta”, că acelea sunt *cuvintele textuale* ale dlu Densușan, căci pe domnul Densușan îl citease mai înainte, și și atunci mai multu numai după *înțelesu*, ci a voit să marcheze și să scote și mai tare la ivelă contradicerea între acele *cuvinte*, cari reprezintă fidelu înțelesul textului dlu Densușan din „*revoluțiunea lui Horia*”, și între aserțiunea dlu Densușan din „*cercetarea istorică-critică*”, unde s'a susținut, că Mitropolitul Atanasiu n'a schimbată religiunea Românilor, care aserțiune dl Densușan a exprimat-o în diferite chipuri, și între altele prin *cuvintele*: „*Legea sa religiunea remase întru tôte aceeași inviolabilă și nealterată.*”¹⁾

¹⁾ Cercetare istorică-critică 23.

Dar să reasumăm. Noi prin pasajul citat din „Unirea” am voit să dize, că domnul Densușan într-o carte a exprimat clară *idea*, deși cu alte *cuvinte*, că Atanasiu a schimbată religiunea Românilor, ér în altă carte a exprimat totu așa de clară *idea*, că Atanasiu n'a schimbată religiunea Românilor. Contrariul la aserțiunea noastră se va pute dovedi numai atunci, cându „Gazeta” va șterge din „*Revoluțiunea lui Horia*” pasajul: „*Începând dela Archiereul Albei-Iulie, care voia să libereze pe Români prin unire cu biserica Romei, prin schimbarea chiară a religiunii,*” ér din „*cercetarea istorică-critică*” va cassa pasajul, unde se dize, că în sinodul dela 1698 ținut sub Atanasiu „*legea sa religiunea remase întru tôte aceeași inviolabilă și nealterată.*”

Pe noi ne împörtă în prima linie ideile dlu Densușan, și dacă acestea sunt greșite, precum sunt în realitate, le vom combate, chiar și dacă s'ar supăra focu pe noi mai altfelu de ómeni decât zăpăciți, sau cum se numesc pe sine, „*directorii*” dela „Gazeta”, cari își închipuesc, că dacă redigă rău o foie, deja sunt „*bărbați politici*”, de cari nu cumva să se atingă cineva. Acești ómeni, cari au dovedit, că pe câtu sunt de neorientați totdeauna în chestiuni politice, pe atâtu sunt de ignoranți în chestiuni bisericesci, de unu timpu încóce arată față cu biserica noastră o ură demnă de Fanari și o perfidie demnă de Francmasoni, și totuși nu se sfesc a ne arunca în față nouă, cari apărăm biserica în contra lor, crima cea mare a apostasiei. Bagsamă au ajuns într-o stare, care îi face, să nu mai fie consciți de ceea ce dize.

Revistă bisericescă.

Roma.

Correspondentul din Roma alu diarului „Germania” din Berlin confirmă scirea adusă și de unele foii liberale, că Sfinția Sa Leon XIII în curéndu va da o enciclică despre raporturile politice ale bisericeii din Ungaria. Enciclica va avé forma de răspunsu la memorandumul îndreptat Sfinției Sale de către episcopatul catolicu ungaru. Scopul calvinismului străbătut de spiritul revoluționar al lui Kossuth și alu francmasoneriei este a se rumpe de Roma, și încă mai multu, paralelu cu lupta bisericescă stă și lupta politică contra coronei. Chiaru pentru aceea dize, că salutăm cu căldură noua declarare a Papei, care se ocupă cu de-amănuntul de adevărații factori ai luptei culturale și care de nou accentuază avertismentele contra logelor. Enciclica acésta siguru va deschide ochii multora și va pune capetu acelei minciuni a foilor liberale, ca și cum Roma nu ar avé chiaru nimica contra proiectelor de lege despre introducerea căsătoriei civile și a matriculelor de stat.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Spre a pune capetu volniciei, cu care unele autorități municipale respingea orî ce scrisore în limba germană venită dela comanda militare, ministrul Hieronymi a datu o ordinațiune, în care dize, că autoritățile militare ale trupelor

Prin urmare mașinile acestea nu sunt destul de potrivite, să rēcorēscă părți de orașe sau chiaru orașe întregi.

Ca rēcorirea să nu cōste atâta, mașinile trebuie făcute așa, ca dintr'unu centru cu o mașină să se pōtă rēcori orașul întregu. Și afevea în America și sunt mașini de acestea. Mașinile acestea sunt cu ceva mai complicate, dar până la unu locu sunt ca și cele de mai înainte. Deosebirea stă într'aceea, că aerul rēcit prin lucrare nu se împinge prin țevi în case, ci se folosește să schimbe în stare picuriciōsă o cantitate însemnată de amoniac. Amoniacul rēcit până la — 40 de grade trece în stare picuriciōsă sorbindu rēcēlă forțe multă, și rēcēlă acésta o ține cu cerbie nevrēndu să se schimbe de nou în gazu.

Nu mai puține *cuvinte* mai am, și suntem la capetu. Amoniacul curgăciosu e condus prin țevi până în chilii. Aci își desbracă rēcēlă, și schimbându-se de nou în gazu se întorce înapoi la mașină, nu ca să odihnescă, ci să-și continue lucrarea și calea de mai înainte. Și totu așa merge înainte, către chilii în stare de liciđu, spre mașină în formă de gazu.

Parcă acuma pământul de sub orașe e strălătat prin țevi, ce duc apă, prin țevi, ce pōrtă în sinul lor gazul de luminat. Ađi mâne însă la țevile acestea se voru mai adauge țevi nouă, ce ierna să ducă în chilii căldura de lipsă, ér ierna amoniacul rēcoritoriu.

recutate din Ungaria (afară de Croația și Slavonia) sunt obligate a corăspunde unguresce cu auctoritățile civile; asemenea sunt datore a rezolvi în limba magiară și adresele privaților concepiate în această limbă. Auctoritățile militare ale celorlalte trupe ale armatei comune încă sunt datore să respundă unguresce la adresele unguresci, dară cându scriu din propria loră inițiativă, atunci au să se folosescă de limba armatei, adecă de cea germână. Ordinațiunea ministrului a produs mare turburare în șovinistii din opoziție.

Foăa semioficiosă „Pester Correspondenz” scrie, că proiectul de lege despre dreptul matrimonial unitariu (căsatoria civilă) este trimisă la Viena spre a-și da părerea asupra lui și ministrul austriac de finanțe dr. Steinbach, care trece de un jurist celebru. Se pare, că proiectul a fost prezentat Maiestății Sale de către ministrul de honveđi br. Fejérváry, căci ministrul de justiție Szilágyi de mai multe luni nu a dat față cu Monarchul. Maiestatea Sa, care este aplicată a-și da consensul la căsatoria civilă, cum este în Austria, a străpus proiectul spre studiare și dare de opiniune ministrului Steinbach.

Francia.

Alegerile pentru camera deputaților sunt fixate pe 20 l. c. Tote partidele se pară disgustate de a mai lua parte la viața politică, căci pregătiri grandioase și agitațiuni în stil mare nu se facă ca de altă dată. Guvernul actual prin complanarea conflictului cu Siam-ul și prin rezolvirea afacerii Panama și-a câștigat încrederea multor republicani.

În zilele trecute s'a finalizat și procesul cu pretinsele documente furate dela ambasada englesă din Paris, cari documente însă nu au fost autentice. Falsificatorii Narton și Ducret, cari voescu să compromită pe Clemenceau, capul radicalilor, au fost condamnați celă dintăiu la 3 ani, era ală doilea la 1 an de carceră, la o mulctă de 100 frs. și la solvirea solidară a unui francu dlui Clemenceau spre repararea onoriilor.

De curându a publicat o broșură Dupas secretariul directorului siguranței publice. Dupas dice, că dînsul a fost încredințat cu prinderea faimosului Arton (din scandalul Panama), s'a înfilit cu el în mai multe locuri, dară nu l'a prins, fiindcă guvernul i-a dat ordin, să nu-l prindă, ci să tracteze numai pe cale pacinică cu el. Decumva cele cuprinse în broșura lui Dupas sunt adevărate, ele aruncă o umbră mare asupra celor ce conducă ađi destinele Frânciei, cari în loc de a pune pe criminalii cei mari la locul lor, intră în negocieri cu dînsii.

Correspondințe.

Innsbruck 27 Iuliu 1892.

Onorată Redacțiune!

E sara târziu. Am umblat câtă ziua și sunt preste măsură obosit. Cu tôte acestea étă am luat péna în mână să vă scriu. Am apucat odată să vă promit,

să nu trecă dară ziua fără să-mi fi implinită vorba. Firesce nici prin gând nu-mi trece, să iea la mână tôte obiectele espuse, sau să vă înșiră un pomelnic întreg de obiecte precum și de espusanți, apoi să-mi mai alătură și părerea în privința calității sau a trăinicii obiectelor espuse, și alte multe de acestea. Totă ce vreau, e, să vă dau câteva trăsături caracteristice și să vă amintesc unele obiecte, ce nu le-am vădit la alte espoziiți, nisce lucruri, cari pot să intereseze pe cetitorii Dvostre.

Esposiția e provincială, fétulă Tiroleșilor, dar și fala loră. Provincia nu e mare, de sine se înțelege dară, că nici esposiția nu pôte fi ceva mare. Întrând în edificiul central am admirat de nou gustul, cu care aranjatorii de profesie sciă să așede și să grupeze, câtă și obiectele celea mai de rînd, cum sunt sfori, funii, tâlpi, piel și șel, încă îți pară ca totă atâtea grupe de obiecte de artă.

Am trecut în grabă printre lucruri de acestea, printre mobile, césuri, vesminte, încălțăminte și alte dec și sute, și m'am oprită în despărțemintul lucrurilor de mână și cu deosebire la nenumăratele obiecte cioplite din lemn. Cioplitul și sculptul în lemn în anii din urmă a luat avînt mare mai în tôte părțile. Am vădit și airea ciopliturii în lemn, multe și frumoșe, dar așa multe și frumoșe ca aicia nu am mai vădit. Am stat multă vreme și am admirat în tăcere frumșea și arta feluritelor obiecte casnice și de lăcuș, precum și frumoșele icône, statue și altare. Să nu mai fi fost în esposiție nimica vrednică de vădită afară de acestea ciopliturii și sculpturii, și totă mi-ar păre bine, că nu am trecut fără să o vedă. Ar fi de dorit, ca lucrul de mână să iea avînt mai mare și în școlile noastre. Firesce spre scopul acesta ar trebui să ne calificăm înainte de tôte ómenii, dar lipsele sunt multe, multe și nenumărate.

Timpul trecea, și prin multe pavilione aveam să mai trec, multe aveam să mai vedă și să mai privesc cu deamăruntul. M'am smuls dară dela lucrurile de mână, am mers mai departe și am intrat pe rînd în pavilionul de vînătoare, de pădurărită, de turistică și de montanistică. Vînătorea e adevăratul element al Tiroleșului. Nu am aplicări vînătoresci, nu mă sciă însufleți pentru tata sau dora mai bine disu moșul Nimrod, nici nu am simțu de a înțelege, cum pot afla adoratorii lui petrecere, să stea césuri întregi la pândă, ca să pótă arunca ună glonț în inima sermanei bestii. Cu tôte acestea în pavilionul de vînătoare am stat multă vreme. Între multe lucruri, trofee și arme de vînătoare, erau și o mulțime de tablouri și sculpturi reprezentând fel de fel de scene vînătoresci, și scenele acestea erau nespuse de frumos lucrate. Tiroleșul de când se nasce, alătura cu alte patimi pörtă în peptul său și patima vînătoare. Și dacă e artist și se va pune să așternă pe pânză sau să sculpteze în marmură o vînătoare, vînătorea acésta îți va păre a fi vie, îți va păre, că nu e numai pânză îngrămădită de vâpsell, că nu e numai petró rece, ci că în pânză, ci că în marmură a rămas o parte din sufletul artistului, și acela e, ce te atrage și înțelesce lângă sine.

Am privit cu multă nesață și copiile

și imitațiunile, firesce în miniatură, de păduri, de munți, precum și de deosebite straturi de pământ. Prin păduri ică vedeai porci selbatici, urși, căprioare, cerbi și alte selbătacimi, ér în urma lor vînători resfrați pe după trunchii sau tufșele de brađi. Pe costa muntelui petros vedeai turiști cu traistă în spate, cu pălărie impenată în cap, ér în mână cu bătă lungă, ce din jos se gată în ascuș de feră.

Numai într'un târziu am ajuns în pavilionul mașinilor. Erau mașini de tot solul, dar cu deosebire mașini mai noue, cum sunt mașini mánate nu cu vapor de apă, ci cu gaz, mașini cu bensin, apoi mașini mánate prin curenț electric. Vădit am mașini de cusut învrtite prin curenț electric, deosebite fireze, gilauș, sledere și fel de fel de alte mașini puse în mișcare prin curenț electric. Mai erau apoi feră de călcat rufe, încălțit prin curenț electric, óle, tigăi, precum și cupțore întregi, în cari se ferbea și se friga cu electricitate, proprie nu chiar de-a dreptul cu electricitate, ci cu ajutorul căldurei produse prin electricitate. Fundul ólelor și tigăilor e un fel de cutie, ce de o parte pörtă în cote două șuruburi. Prin șuruburile acestea intră curenț electric în cutie, și după ce a încălțit repede fundul vasului, încăldește în câteva minute apa s'au unsorea și îți ferbe sau îți frige máncarea întocmai precum îți este gustul.

Stăpanul culinei electrice e Tiroleș din Boxengries. Dacă e drept, ce spune dînsul, de doi ani nu a mai fertă altfel, decât numai cu electricitate.

Ca mulți alți privitori curioși am stat și eu, până s'a rumenit bine o friptură, ce te gâdila la nas și în gură. Precum spunea bucătăreșă, friptura a fost comandată de un visitor. I-am poftit în gându-mi poftă bună, ér înainte de a mă duce mai departe, doios de a cunoșce, cum e făcut fundul vasului, am cerut, să-mi dea o ólă. Am cercat să desfac fundul, dar nu m'a succés, ér stăpanul nu a voit să-l desfacă dicându, că e secretul lui și că are patentă în mai multe țeri.

Am mai umblat, ce am mai umblat prin alte pavilione, dar gândul mi sta tot la mașinile electrice și la culina electrică. M'am reintors din nou la ele și le-am privit din nou cu deamăruntul, apoi m'am luat pe urma sîrmelor, să dau de mașina electrică, de unde vine curenț electric. Dar înzadar, căci sîrmele viuia din afară de esposiție. Mi-s'a spus, că mașina dinamică e aședată într'un sat vecin, și e mánată de un păre repede nebun de munte. Ori unde să fie, trebuie să o vedă.

Când era să ies din esposiție, am dat de un pavilion mic, unde vedeam că intră ómenii cu de-a valma. M'am luat și eu după ei, să vedă, ce minune mai pôte fi și acolo. Era o cameră obscură aședată în vîrf pavilionului, ce arunca imaginile pe o masă rotundă. Camera obscură cu ajutorul unor șurube se putea învrti în tôte părțile, încât îți arunca pe masă rînd pe rînd tôte părțile esposiției. Era înteresant, să veđi, cum mișua pe masă mulțimea de ómenii, ce alerga dintr'un pavilion într'altul. De voia proprietariul pavilionului, putea să fotografieze pe toți visitorii esposiției, fără ca ei să scie o bóbă. Nu avea decât să-și întorcă camera obscură

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodul electorală dela 1868.

(Continuare).

b) Sinodul electorală dela 1868 porcede din premisa, că instituțiile bisericești ale Pravilei sunt perfecte pentru toate timpurile, și pe aceea pe toate le-amă avută înainte de S. Unire.

Acum sub instituții bisericești înțelegem în prima linie instituțiile de guvern bisericesc. Dezvoltarea instituțiilor de guvern bisericesc în resărită a fost următorea. Patriarhul din Constantinopol, ca cel mai avută și mai cu influență între toți Patriarhii din resărită, și-a format pentru guvernarea bisericescă un număr frumos de oficiali cu sferă de activitate determinată. Pe Patriarhul Constantinopolitan l'au urmat și ceilalți Patriarhi, Mitropoliți și Episcopi din resărită, cari însă, fiindcă nu dispuneau de atâta avere ca Patriarhul din Constantinopol, trebuia să mai restrângă numărul oficialilor unind în câte unul sfera de activitate a mai multora. Pe calea aceasta s'a introdus în resărită instituția oficialilor de guvern bisericesc.¹⁾

Însă și împrejurările bisericești sunt în o fluctuație și variație continuă. Biserica resăritului însă dela desbinare încă a cădută în un conservativism bolnăvicios. Nici o instituție nu și-o a dezvoltat mai departe, ci chiar dimpotrivă și cele avute au început a decăde. De aci a urmat, că în resărită și instituția de guvern bisericesc, nedesvoltându-se mai departe și neacomodându-se împrejurărilor, pe încetul a devenit cu totul nepracticabilă. De aceea astăzi nici nu se mai observă nici în totă biserica resăritului, ci pretutindeni s'au format totă instituții noue de guvern bisericesc, însă așa de diverse unele de altele, câtă astăzi nimeni nu mai știe, cari sunt proprie instituțiile de guvern bisericesc resăritene, căci altcum sunt în Rusia, altcum în Turcia, altcum în România, Sârbia, și altcum la gr. orientali dela noi.

Ba instituțiile acestea noue nici nu fură formate după un principiu uniform pretutindenea. Așa de pildă, pe când în Rusia și România principiul conducătorii în formarea lor a fost principiu ierarhic antic bisericesc, pe atunci la Sârbii și Românii gr. orientali dela noi a fost adoptat principiu protestantic și reformat.

Ca cetitorii să și pōtă face o idee de confusiunea, ce domnesce în privința acesta în biserica resăritului, lăsam să urmeze aci după Pravila instituțiile de guvern bisericesc, ori după cum le numesc Pravila, „boerile sau cinstile sau deregătoriile arhierilor și tocmirile lor“, și instituțiile de guvern bisericesc de astăzi din mai multe state în resărită.

Instituțiile sau „boerile“ acestea după Pravila sunt:

1. „Economulă ține toate căștigurile bisericești, tocmesc și casa arhierului și biserica.“

2. „Sachelariulă ține toate mănăstirile de călugări și călugărițe, este ispravnic și prencepătoriul mănăstirilor.“

3. „Scheofilax ține vasele și toate odăjdiile bisericești.“

4. „Chartofilax este ispravnicul tuturor lucrurilor, o mână drăptă a arhierului, fiindu întorceturile (întorcerile dela păgâni și eretici) și nuțele sau logodnele (purta o specie de matriculă).“

5. „Sacheliuulă, care ține sacheliele și ale bisericești.“

6. „Protodectulă este folositoriu robiților și judecătorii lucrurilor de greșele, avându sub dînsul și pe vinovați (o specie de jude de pace).“

¹⁾ Pe larg despre lucrul acesta veți Sim. de Tesalonica De SS. Ordinatione; Zishman »Die Episcopalmäter in der morgenländischen Kirche«; și Thomassin. »Vetus et nova ecclesiae disciplina«.

Despre acestia dice Pravila, că „ședă la sfînta judecată cu arhierul“, va să dîcă suntă asesorii la tribunalul de justiție al episcopului.

7. „Protonotariulă este ușa celor de afară“ (prin care comunica toți cu arhierul).

8. „Logofetulă este de scrie cuvintele lucrurilor boerilor cele de cinste“ (purta protocolul donațiilor).

9. „Canstrisiulă schimbă pe arhierul“ (îl îmbrăca în ornatele sacre în biserica).

10. „Referendariulă se trimitea la împăratul și la boerime.“

11. „Hipomnimatografulă scria lucrurile și le aducea aminte“ (o specie de arhierul).

12. „Ieromnimulă ținea liturgia arhierului.“

13. „Ipomnimisculă aducea aminte arhierului în taină.“

14. „Dascalulă Evangeliei, dascalulă Apostolului, dascalulă Psaltirii, cari tâlcuiau Evangelia, Apostolul și Psaltirea.“

15. „Epitocriseulă aducea pe cei ce vor să se judece și îi punea, unde vor să stea“ (o specie de cursor de tribunal).

16. „Protopopulă (πρωτοπάπας) este mai marele altarului“ (suplinia pe arhier în sacris).

17. „Începătoriulă bisericeiloră (ἀρχών των ἐκκλησιών) lua sama lor“ (o specie de esactor).

Pe lângă acestia mai amintesc Pravila încă mai mulți,¹⁾ era la bisericele catedrale bogate erau încă și mai mulți, pe cari nici nu-i mai amintesc Pravila.

În decursul timpului însă așa de tare s'au schimbat împrejurările, câtă toate instituțiile acestea nu mai erau practicabile. De aceea în resărită a și încetat pe încetul pretutindenea instituția oficialilor de guvern bisericesc așa, precum o amintesc Pravila, și s'au introdus pretutindeni alte instituții. Pretutindeni însă au imitat mai mult sau mai puțin Consistorele apusanilor, primindu multe chiar și numirea latină de: Consistorii. Astfel în Turcia fiesc care episcop are lângă sine un protosincelă analog cu vicariul general din apus, un econom, care însă nu administră averea bisericescă, ci funcționează numai ca controlor al episcopului în administrarea averii, și un cartofilax sau notariu. Acești dignitari bisericesci laolaltă cu câțiva laici de frunte formeză sinodul episcopului. Căusele curată bisericesci le rezolvă sinodul compus numai din dignitari. Căusele civile le rezolvă sinodul compus din dignitari și din laici mai de frunte, fiind că în Turcia episcopii au și o jurisdicție civilă preste credincioșii lor. În Grecia fiesc care episcop are lângă sine un protosincel și un archidiacon, care contrasignă toate actele episcopesci. În Rusia are episcopul un protopop (protoereu sau archipresbiter), un protodicon și câțiva călugări, cari formeză consistoriul episcopului. În România fiesc care episcop are un colegiu de proști lângă sine. Greco-orientali însă dela noi și-au organizat guvernul bisericesc după protestanți. Neîndă așa dară instituțiile de guvern bisericesc din Pravila de locu practicabile nici pentru timpurile mai noue nici pentru împrejurările noastre, ca și pretutindenea în biserica resăritului, era de altă parte neputându-ne subministra dreptul resăritenii nici o altă instituție generală de guvern bisericesc, amă trebuit să ne creăm și noi pe vre-o cale ore care instituții de guvern bisericesc. La început s'a făcut încercarea cu mănăstirea de călugări din Blăși, cari formau consistoriul episcopului, și din cari se luau oficialii cel mai de frunte, cu toate că nici un canon

¹⁾ Veți »Pravila« la capetul părții I numită îndreptarea legii.

resăritenii nu prescrie, că consistoriul episcopului să-l formeze călugării, nici că din ei să se ia oficialii cel mai de frunte, precum nu prescrie nici aceea, că episcopul să fie călugăr. Instituția aceasta neîndă practică pentru guvernul bisericesc, fu mai târziu înlocuită prin instituția apusană practică și dezvoltată a capitulelor de canonic, care existase în diecesa Oradei mari încă dela început, în archiecesă se introduse la 1807, era în diecesele sufragane de Gherla și Lugos de-odată cu fundarea lor.

Acăta este instituția apusană cea mai însemnată introdusă în biserica noastră.

Acum dacă tânguim „părinților sinodului“, că bărbați crescuți în institute „tesutice“ au introdus în biserica noastră „instituții străine“, a fost în adevăr serioasă și nu numai un verbalism de modă, atunci sub „instituțiile străine“ au trebuit să înțelegă întâi și mai întâi capitulele, instituția eminenter latină și de mare însemnată în guvernul bisericesc.

Dacă însă pe capitule le-a înțeles, atunci „părinții sinodului“ trebuia să pășescă cu un program bine lucrat și detaliat, în care să arete, că cassându-se capitulele ca o „instituție străină“, cum e cu puțință, să se introducă oficialii de guvern bisericesc din Pravila în locul lor, cu toate că acestia în totă resăritul au ajuns în desvetudine din cauza neaplicabilității lor în timpurile mai târzi. Ori dacă și „părinții sinodului“ au fost convinși, că aceia nu se mai pot introduce, atunci să fie arătat, că pe timpul unirii ce instituții curată orientale amă avută, și cum se pot acelea reintroduce și în locul capitulelor. Noi șcim, că și bielele instituții de guvern bisericesc, ce le aveam pe timpul sfinte uniri, necum să fi fost de ceva valoare, dară încă nu numai în esență, ci și în numiri erau calvinesci, precum juratii și cetitorii scaunului, pe cari îi întâlnim prin statutele calvinilor, nici în Pravila și Pidalion, sau soborul mic și soborul mare, asemenea instituții calvine. Numai „Părinții sinodului“, așa zeloși pentru instituțiile orientale, nu vor fi cugetat la reintroducerea acestor instituții calvinesci?

Altum instituția capitulelor în apus și a oficialilor episcopesci în resărită își au una și aceeași rădăcină în presbiteriul antic de lângă episcop. Deosebirea între ele este numai în aceea, că în resărită s'a dezvoltat până la un punct, și apoi a stagnat, pe când în apus s'a dezvoltat în continuu, și pe lângă aceea a căpetat o direcție, carea în resărită nu o a căpetat nici odată, anume direcția de a mării puterea episcopescă în mai multe privințe, cum vom vedea mai târziu. De aceea chiar și la gr. orientali s'a înțiplat cazul, de au primit instituția capitulelor din apus. Așa când la anul 1808 fu înființat episcopatul gr. orientali din Zara în Dalmația, atunci cu binecuvîntarea patriarhului Constantinopolitan lângă episcop fu înființat și un capitol catedral stătorii din 6 canonic.¹⁾

Saguna a organizat biserica românească gr. orientali de sus până jos după protestanți fără de mai nici o considerație la principiile Pravilei. Biserica noastră silită de defectuositatea Pravilei a primit instituția capitulelor apusene isvorită din presbiteriul antic orientali, însă dezvoltată, perfecționată și circumscrisă, cum n'a fost nici odată în resărită nici o instituție. Și totuși „Părinții sinodului“ dela 1868 fără a fi în stare a propune ceva mai bun condamă în un mod așa de rîndu pe bărbații noștri cel mai mari, pentru că și-au întors privirile spre apusenii, cari sunt de o credință cu noi, și nu spre protestanți atât de departe de noi în credință și în modul

¹⁾ Vehring »Das Recht der orientalischen Kirche« pag. 647.

de cugetare. Acesta ar avea înțelesul, dacă prin capitule s'ar fi alterată vre-unul punctul cardinal de disciplină orientală. Asta însă nu s'a întâmplat, căci prin Capitule nu fu alterată nici principiul nostru cel mai însemnat de disciplină, anume căsătoria preoților, întru câtă afară de staturile bobiane din capitolul mitropolitan, cari sunt de fundație privată, căsătoria preoților nu este pedecă pentru canonicat. Era dacă vom considera lucrul istoric, putem să șicem, că din fundarea capitulelor nici unul rău nu a urmat pentru biserica noastră, de cumva nu vom numi un rău fundațiile celea multe făcute de capitulari mai cu samă în capitolul din Blăși și în cel de Oradea mare.

O altă instituție apusană de valoare în biserica noastră este instituția seminarilor clericale și a celor de băieți. Până la o îngrijire așa delicată de crescerea clerului, cum se întâmplă aceea în seminare, nu o a putut duce biserica resăritului nici odată. În resăritul cel ce voiau să se preoțescă, învățau câte ceva pe la mănăstiri, dar de comună forțe puțin. Așa învățau și la noi în timpurile mai de de mult pe la mănăstirea dela Strimba și pe aiea, apoi funcționau câțva timp ca diaconi sau cantori și după aceea se preoțeau, cum se vede din canonul 2 și 6 al sinodului dela 1700, după cari totă pregătirea preoților sta în aceea, că să fie funcționari câțva timp ca diaconi sau cantori. În apusul însă încă de pe timpurile sfântului Augustin s'a format lângă episcopii o specie de seminarie pentru crescerea preoților. Instituția seminarilor în apusul s'a dezvoltat din ce în ce tot mai tare, până ce în urmă conciliului Tridentin o a provădit și cu o legislație de organizare, conducere și susținere, dezvoltată și perfecționată prin decret și ordinații papale mai târziu. Putem dar să șicem, că instituția seminarilor de clerici și băieți ca și instituția capitulelor este o instituție eminenter latină și de mare valoare pentru prosperarea bisericii. De aceea „Părinții sinodului” dela 1868 tânguindu-se în contra „instituțiilor străine” introduse în biserica noastră au trebuit să înțelegă seminariele acestea de clerici și băieți. Atunci însă ar fi trebuit să ne arete, cari sunt instituțiile orientale ale „Pravilei” pentru crescerea clerului, pe cari le-au înlocuit seminariele latine. Cercând însă să arete lucrul acesta, ar fi ajuns în o confuziune mare, vedându, că în urma defectuosității Pravilei chiar și greco-orientalii dela noi și de aiea au trebuit în privința acesta să imprumute dela latini instituția seminarilor pentru crescerea clerului, și încă nu numai instituția seminarilor, ci chiar și organizarea lor, principiile de educație din ele, și împărțirea teologiei în diverse discipline, și acum în urmă și instituția eminenter apusană de doctori în teologie. Dacă greco-orientalii dela noi ar face un studiu comparativ între seminariele lor și între legislația tridentină și papală cu privire la seminarie, ar sta uimiți vedându, câtă catolicism este în biserica lor și din punctul acesta de vedere.

Instituția apusană este mai departe instituția esactoratelor diecesane în forma deplină de astăzi, în rădăcină însă și acesta o instituție orientală. În timpurile vechi fiece diecesă era o parohie. Avea bisericesc a diecesei o administrație economie eclesiastică, care din venite plătia pe preoții funcționi și da rațiuni episcopului. Fiind administrarea acesta foarte grea, după ce diecesele au crescut tare, în apusul s'a introdus instituția parohiilor, când apoi s'a despărțit averea bisericesc în beneficală, din care se susținea parohul și o administrație elu pentru sine, și în averea sau fabrica bisericii destinată pentru celealalte lipse ale bisericii, carea o administra parohul cu poporul. Atunci a încetat și antica instituție a economului. Despărțirea acesta a fost un progres însemnat în regularea administrării averii bisericesc, de

aceea, deși de origine apusană, o a primit în timpul mai nou și gr.-orientalii prin multe locuri. Precum însă în timpurile vechi economul da rațiuni episcopului, fiind că elu administra averea, așa și după separarea averii bisericesc în beneficală și fabrica episcopul are dreptul a pretinde rațiuni dela toți cei ce administru fabrica bisericii. Neputându însă episcopul în diecesele mari a vedea singur toate raunile bisericesc, a trebuit să și formeze o instituție anumită spre scopul acesta, și instituția acesta este esactoratul diecesan.

Gr. orientalii dela noi în partea, ce atinge averea beneficală, s'au acomodat după biserica catolică; în partea însă, ce atinge fabrica bisericii, în statutul organic au primit principiul protestantic, că subiectul aceleia este comunitatea credincioșilor din parohia respectivă.

O altă instituție latină de valoare este instituția matriculelor introdusă în biserica noastră de episcopul Clain. Au existat, ce e drept, și în resăritul ceva matricule. Forma însă, în care se duc acele astăzi nu numai de noi, ci și de gr.-orientalii și de celealalte confesiuni, se bazează pe conciliul Tridentin și pe mai multe decrete papale, și astfel este erăși o instituție eminenter latină și de mare însemnatate în biserica și în stat. Dacă instituția acesta ar fi așa contrară și străină de biserica resărită, atunci gr.-orientalii de bună samă nu o ar fi introdus, și dacă lor nu le-a stricată nimica, atunci de bună samă nici nouă nu ne-a stricată nimica și nu ne va fi nici când spre stricăciune.

(Va urmă.)

Dionisiu și Sibille.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

Centurionul a dat ordinul, să se prindă la carul lui Cherias și Longin, ér cei oboșiți de drumul lung să se adepă și recorească.

„Să odihnim un moment,” șise Paul, „și să ne sfătuim asupra situației. Asemenea să ne împreună cu legionarii, cari au fost martori la lupta noastră, nu de arme, ci de vorbe. Până acum gândesc, că traba noastră n'a fost rea. Dar de aci înainte să ne întrebăm, ce ar fi de făcut? Ore solia, ce ne-a promisă capitanul, că ne așteptă în Sora, cum ne va primi?”

„Miserabilul se vede, că e gata la oră și ce. Pote că și în Sora ne va aștepta vre-o asemenea cetă,” șise Cherias.

„Intr'adevărul nici nu e lucru mic o comoră de douăsprezece milioane,” observă Longin.

„Chiar de aceea,” șise Paul, „trebuie să ne gândim cum se cade, ca să putem da Cesarului comora neatinsă. Să ne întrebăm, că ore nu vom ajunge ér în cursa dușmanului și ore nu ne vom vedea zădărniciți succesul de până acum.”

Pe când Paul vorbea cu atâta îngrijire, mai avu mulțămirea de a vedea ajunși pe omeni, cari au fost rămasi înapoi în tufiș.

Ostașii aceștia aduceau vestea, că bandiții au rămasi foarte mulțămiiți cu învingerea lor și născându-se între ei o certă nesfârșită s'au hotărât să renunțe la o nouă navală și să meargă cu grabă în Roma, ca să împartă comora.

Centurionul împărți omenilor sei pâne și vin și îmbugă și elu alături cu ei.

„Ascultă, centurione, ce am socotit eu,” șise Longin la sfârșitul cumpetatului prânzu. „Pote, să-ți placă planul meu. Eu

cunosc împrejurimea asta mai bine ca ori cine. Pe acest drum noi nu suntem siguri, precum nici în Sora. Ușor s'ar pute întâmpla, ca contrarii nostri să se fi gândit, să ne iese înainte pe calea, ce duce pe lângă lacul Trasimen, și să ne surprindă. Mi-a venit în minte, că în acest drum se află petriș mult, din care era vorba de mult încă, să se pardosescă acest drum. Elu zace preste olalță la drépta, unde se cârnesce calea, de aci cam șese sute de pași. Nici nu-lu bag în samă din apropiere, că e încunjurat de un tufiș des. Când am fi noi tâlharii și am fi furat comora, n'am pute să ne dorim un culcuș mai bun, ca să o ascundem. Sufletul de om n'ar pute să o găsescă.”

„Te înțeleg,” șise Paul. „Tu creș, că ar fi bine, să ascundem sacii și să cerem ajutor?”

„Eu voi rămâne atunci aici și voi fi pazitorul sacilor, ducându viața unui sălbatic,” șise Tellus, care era totdeauna în bună voie.

„Chiar asta nu vom suferi-o noi dela tine,” adause Longin, „ci vom rămâne aici toți, adevă centurionul numai va pleca spre Forum Alien, unde va sci elu, cum să isprăvescă lucrurile, și se va refortă cu o escortă de cincideci ori șesedece de omeni.”

„Planul tău e bun, prietene Longin,” aprobă Paul. „Sunteți și voi de acord?” întrebă apoi pe cealalți doi.

Tellus și Cherias n'aveau nimica împotriva. Ei erau gata spre oră și ce servitii. Amândoi se îmbugă.

„O parte a planului o voi duce eu în deplinire,” șise Paul. „Carul, se înțelege, va trebui să fie în apropierea poverii, și după ce e foarte greu a-lu ascunde în tufiș, trebuie să ne gândim a-lu transporta aiea. Celealalte lucruri să le ducă cu sine legionarii la Cortuna. Voi trei veți rămâne aici, să păziți sacii. Proviantul să ve rămână voue. În sfârșitul ce dicit?”

„Minunată!” șise Tellus râdendu. „Dar mie imi este dor de sălbătécime, și mă voi apuca și de nobilul vinată.”

Planul lor s'a dus în deplinire în mai puțin de o jumătate de oră. Sacii erau puși în colțul cel mai ascuns al desușului și asemenea și merindele. Carul era acoperit cu lemne și crengi uscate, câtu nu i-s'ar fi dat de urmă. „Voi să nu ve opriti în Sora,” a șis Paul către ostași, „ci veți merge tot într'una până la Cortuna. Acolo ve îndreptați către cuestori, și acela ve va face quartire. Er până la refortă mea din Forum Alien nu ve depărtați nicăiea. Atunci ve voi căuta eu.”

Ostașul istețu acui avea Sora la spate. Întunecatele ape ale Trasimenului le-a lăsatu la drépta și percurgea același drum, care odinioară l'a făcut și Anibal, cându și-a condus oștea către Fiesole și Pistoja. Aici a și făcut împreună cu calul său un popas de câteva ore.

Doile l'au găsit éră pe drum. În puține ore a perscuru tot lanțul Apeninilor și trecendu pasul dela Nord-Ost a ajuns în Cortuna, de aci în Bologna, și apoi în Forum Alien.

Aci îlu părăsim spre a ne mai întâlni și cu alte persoane ale istoriei noastre.

(Va urma.)

Economie.

Retezarea pomilor la noi de comună se face toamna sau primăvara, și este lătită credința, că în timpul veri nu ar fi consultă a reteza pomii. Credința acesta este greșită, căci retezarea pomilor nu numai se poate, dar une-ori este de lipsă să se facă și vara.

Dacă timpul este priincios, ramii se dezvoltă și cresc repede; prin acesta coróna pomului devine stufoasă, își pierde regularitatea și nu arare-ori prezintă forma unei măture. Pomul cu o corónă stufoasă nu numai că nu e frumos, dar nici nu produce pome multe, de-ore ce fiindu ramii prea mulți sucurile nutritive se folosesc spre nutrirea și dezvoltarea mai departe a ramilor, era nu spre formarea fructelor. Pomele produse de pomii cu corónă prea desă și adunată nici nu se dezvoltă și nu se coc de ajuns, de orece aerul și căldura nu pot străbate destulă de liberă la ele. Va să dăca pomii cu corónă stufoasă fac pome și puține și rele. Inconvenientele acestea se delatură prin retezarea de vară.

Retezarea se întâmplă, după ce circulațiunea cea mare a sucurilor a început a se modera încet, adevă cam pe la începutul lui August. La retezare se taie a treia parte a surceilor din anul acesta. Fiindu circulațiunea încă destulă de vie, ranele cauzate prin tăiere se vindecă curând. Prin aceasta se promovă formarea mugurilor, din cari se dezvoltă flori și fructe. Mulți pomi, cari cresc bine și se vedu sănătoși, dară pome totuși nu produc, prin retezarea din August se pot face roditori.

Cocerea merelor. Cele mai multe specii de mere nu se coc deplin, până ce sunt pe pom, și atunci când se culeg, mai ales merelile de iernă, conțin încă multă amilă, care numai după culegere, aședate fiind merelile în locu potrivit, se prefăce în zahăr.

În decursul cocerii amilul se impuținează până ce pe încet dispăre cu totul. Prin aceasta pomele câștigă dulcea și gustu plăcut.

Cladosporium cucumeris se numește o specie de burete, care amenință cu nimicire totală recolta de crastaveți în Germania.

Acestu parazit nu atacă frunzele, ci chiaru fructul. Anume sporele lui străbătându în crastavețe produce niște pete surii, cari totu cresc și fac să curgă din ei o materie cleioasă. Sporele acestea uscându-se vântul le duce ușor dela unu vreg de crastaveți la altul. Până acum nu s'a aflatu nici un mijloc contra acestui parazit. Profesorul Frand din Berlin a constatat, că cladosporiul atacă și pepeni.

Cultura vermilor de mătăș în Italia aduce poporului venit forte frumoase. După un raport al ministrului italian de agricultură gogosele vermilor de mătăș din anul acesta se compută la 46 milioane kgrame, cari reprezintă o valoare de 196 milioane lire. În anul trecut s'a produs 34.641.491 kgr. de gogose, cari au fost prețuite în 117 milioane lire. La noi încă s'ar pute realiza venit însemnate prin cultura vermilor de mătăș.

Bursa de Budapesta.

Din 19 Iuliu st. n. 1893.

Renta de aur ung. 4%	115.55
„ „ coróna r. ung.	94.20
Împrumutul căilor ferate ung.	121.50
Amortizarea detoriei căilor ferate de Ostū ung. (1-ma emisiune).	126.—
Amortizarea detoriei căilor ferate de Ostū ung. (2-a emisiune).	100.50
Bonuri rurale ung.	96.—
„ urbariale ung.	—
Obligațiunile desp. regalilor ung.	100.25
Împrumut cu premiu ung.	149.—
Losuri pentru regularea Tisel	142.—
Renta de hârtie austriacă	96.75
„ argintă austriacă	98.50
„ aură austriacă	118.75
Losurile austr. din 1860.	162.—
„ Viena.	176.—
Acțiunile banței austro-ungare	977.—
„ de credit ung.	418.75
„ austr.	337.—
Obligațiunile cu câștig ale banței ipot. ung.	128.—
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și econ. nomil „Albina”.	109.50
Galben împărătesc	5.88
Napoleon-d'or	9.87
Mărci 100 imp. germane	61.15
Londra 10 Livres sterling	125.20

Prețul mărfurilor.

Piața din Blasi: Grâu, hectilitr. fl. — 4. până 5.25, — grâu mestecat fl 3.50 până 4.25,

săcară fl. 3.25 până 3.50, — ovėsă fl. 2.— până fl. 2.25, cucuruț fl. 3.50 până fl. 3.75, alac fl. 2.— până fl. —, cartofi fl. — până fl. —, — séměntă de cânepă fl. — până fl. —, fasolea fl. — până fl. —, — carnea de vită chilo 48 până — cr., carnea de vită — până — cr., carnea de porc — până 48 cr., carnea de oa 30 până — cr., — 14 ouă cu 20 până — cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

222 szám vh.
1893.

(34) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében, ezennel közhirrre teszi, hogy a balázsfalvi kir. járás-bíróság 1122/93 számú végzése által balázsfalvi Nisztor Gyula javára a nagy-csergedi „Craitia” nevű határrészben lakó Popa Aurél ellen 125 frt 95 kr. tőke és járulékai erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás foganatosítása alkalmával bíróság lefoglalt és 372 frt — krra becsült 2 drb 5—6 éves tehén, 2 idej bornyu, és 38 drb juhból álló ingóságok 125 frt 95 kr. tőke, ennek 1893. évi Május hó 22. napjától járó kamatai, 34 frt 74 kr., megállapított eddigi 3 frt 60 kr. jelen hirdetményi és az ezutáni költségek erejéig nyilvános árverés utján eladtnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járás-bíróság 1228/1893 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a nagy-csergedi „Craitian” leendő eszközlésére 1893-ik év Augustus hó 25-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz fizetendő.

Kelt Balázsfalván 1893-ik évi Augustus hó 8-ik napján.

Thát György,

kir. bírósági végrehajtó.

JOSIFU GAVORA (3) 15—26

distinsu cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelent și gustu bun la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vațului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în executare cât se poate mai frumoasă obiecte de lipsă

pentru ajustarea bisericilor, și anume:

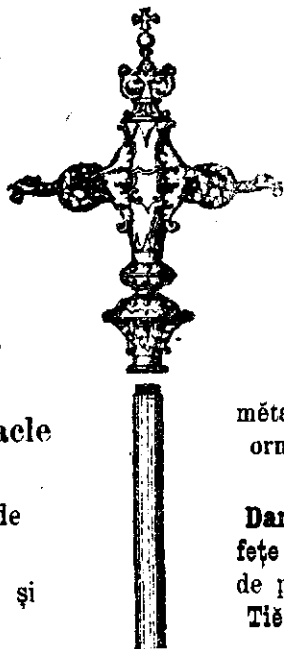
Felone preoțesci și stichare diaconesci

Flamure pentru biserici și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candel.

Acurătatea mea o potu dovedi cu sute de epistole recunoscătoare. Tarifuri de prețuri și preștinare de spese trimiță la cerere franco.

Primesc și eșeptuiesc ieftin repararea vestmintelor bisericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candel și luminarie de altariu.

Mare asortimentu de brodării de aur, de argint și de mătăș, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de scôlă. Tășeturi bisericesci, damasturi etc.

Cu deosebită stimă cutez a încunoscință pre Veneratulū Clerū greco-catolicū, că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericilor, în ce privesc lucrul de măsari și de sculptorū, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelorū obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigatū recunoscere deosebită, si tôte mă îndreptătescū la sperarea, că Veneratulū Clerū mă va împărtăși ocasionalmente de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna intr'acolo, că și de aci înainte se meritū renumele celū bunū, care mi-lam câștigatū până acum.

Prin tarifulū de zone dispărându departările, prin acesta capacitatea de concuiniță mi-sa mărită.

Rogându-mē pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carolū Müller,

auritorū și fabric. de recuis. biserice.

(6) 26—52